

«ارزیابی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ از منظر تکالیف مالیاتی برنامه هفتم توسعه»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۱۳۴
کد موضوعی: ۲۳۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۷/۳۰

عنوان گزارش:

«ارزیابی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ از منظر تکالیف مالیاتی برنامه هفتم توسعه»

نوع گزارش: طرح/ لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:

مطالعات بخش عمومی (گروه سیاست‌های مالیاتی)

تهیه و تدوین کننده:

محمدحسین عزیزیان (گروه سیاست‌های مالیاتی)

ناظران علمی:

هادی ترابی فرد، سیدعباس پرهیزکاری

اظهار نظر کننده:

سیدمحسن علوی منش (دفتر مطالعات اقتصادی)

گرافیک و صفحه آرایی:

سمیرا صادقی عسکری

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی راد

واژه‌های کلیدی:

- بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴
- برنامه هفتم پیشرفت
- اصلاح نظام مالیاتی

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۶/۲۷

فهرست مطالب

۶	چکیده.....
۷	خلاصه مدیریتی.....
۸	۱. مقدمه.....
۹	۲. حمایت از اقشار متوسط.....
۱۱	۳. افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی.....
۱۴	۴. هوشمندسازی نظام مالیاتی.....
۱۴	۵. عملیاتی سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه.....
۱۵	۶. جمع بندی و پیشنهادها.....
۱۶	منابع و مآخذ.....

فهرست جداول

۹	جدول ۱. معافیت پایه مشاغل (موضوع ماده (۱۰۱)) و معافیت پایه حقوق و دستمزد (موضوع ماده (۸۴)) در سال های اخیر
۱۰	جدول ۲. پیش بینی عملکرد مالیات بر درآمد مشاغل در سال های آتی با توجه به بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ ... ۱۴۰۳
۱۰	جدول ۳. توزیع بر آوردی مشاغل در سال ۱۴۰۳ و سال ۱۴۰۴ بر مبنای دو سناریو افزایش سه برابری معافیت پایه و افزایش معافیت پایه متناسب با تورم.....
۱۳	جدول ۴. سهم کالا و خدمات مشمول مالیات بر ارزش افزوده از کل سبد کالا و خدمات مصرفی مبتنی بر سبد شاخص قیمت مصرف کننده مناطق شهری بانک مرکزی در سال ۱۳۹۵.....

فهرست شکل ها

۱۱	شکل ۱. نمودار نسبت عملکرد درآمدهای مالیاتی و گمرکی به تولید ناخالص داخلی.....
۱۲	شکل ۲. نمودار نرخ استانداردار مالیات بر ارزش افزوده.....

«ارزیابی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ از منظر تکالیف مالیاتی برنامه هفتم توسعه»

چکیده

مطابق ماده (۲۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی باید در پایان سال‌های برنامه به ده درصد (۱۰٪) افزایش یابد. برای دستیابی به این مهم، افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ مورد اشاره قرار گرفته است. لازمه افزایش درآمدهای مالیاتی سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی است. برای هوشمندسازی نظام مالیاتی، لازم است نظام مالیاتی از رویکرد ممیز محور و مبتنی بر اظهارنامه مؤدیان، به رویکرد مالیات‌ستانی مبتنی بر شفافیت تعاملات اقتصادی و تحلیل اطلاعات و تهیه اظهارنامه پیش فرض حرکت کند. از مهم‌ترین اولویت‌های این مهم، اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است. به منظور حمایت از اقشار متوسط جامعه، در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، افزایش دو برابری معافیت مالیاتی بر مجموع حقوق و دستمزد و سه برابری معافیت مالیاتی مشاغل پیش‌بینی شده است. در رابطه با افزایش سه برابری معافیت مالیاتی مشاغل سیاستگذار باید تصمیم بگیرد که افزایش درصد مشاغل معاف از مالیات یا با مالیات سالیانه کمتر از ۵ میلیون تومان از ۷۷ درصد به ۸۹ درصد به‌ازای از دست رفتن درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۱۴۰۵ در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور است یا خیر. شایان ذکر است معافیت مشاغل در قانون بودجه ۱۴۰۳، ۱۱۱٪ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲ رشد یافته است. همچنین در صورتی که صاحبان مشاغل از پایانه فروشگاهی استفاده کنند، معافیت سالیانه آنها به سه برابر معافیت سالیانه مصوب در قانون بودجه ۱۴۰۲ افزایش می‌یابد.

بیان / شرح مسئله

بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت، به لزوم تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین مالی بودجه جاری دولت اشاره دارد. در ماده (۲۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز هدف‌گذاری نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی ده درصدی (۱۰٪) بیان شده است. بررسی تطابق لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ به‌عنوان اولین لایحه‌ارسانی در سال‌های اجرای برنامه از این منظر، دارای اهمیت است. هر سال پیش از تهیه و تدوین لایحه بودجه و ارسال آن توسط دولت به مجلس شورای اسلامی، بخشنامه تهیه و تنظیم لایحه قانون بودجه تهیه و منتشر می‌شود. در بخشنامه بودجه، اهم رویکردهای اصلی بودجه‌ریزی و راهبردهای کلان در لایحه بودجه سال آتی ذکر می‌شود.

نقطه‌نظر / یافته‌های کلیدی

رویکرد مالیاتی اصلی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، کاهش فشار مالیاتی بر اقشار متوسط در کنار افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی است. محورهای اصلی مالیات در بخشنامه بودجه ۱۴۰۴ در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد:

- **افزایش درآمدهای مالیاتی:** مطابق ماده (۲۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی باید در پایان سال‌های برنامه به ده درصد (۱۰٪) افزایش یابد.^۱ برای تحقق این هدف، در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی مورد اشاره قرار گرفته است. البته این مهم بدون انجام اقداماتی از جمله سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی و هوشمندسازی نظام مالیاتی میسر نخواهد شد. در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، نیز به «لزوم جایگزینی سازوکارهای سیستمی و هوشمند به جای تشخیص مبتنی بر نظر ممیزین مالیاتی» اشاره شده است.

- **افزایش معافیت پایه مشاغل و حقوق و دستمزد:** به‌منظور کاهش فشار بر اقشار متوسط، افزایش دو برابری معافیت مالیاتی بر مجموع حقوق و دستمزد و سه برابری معافیت مالیاتی مشاغل در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است. شایان ذکر است معافیت مشاغل در قانون بودجه ۱۴۰۳، ۱۱۱٪ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲ رشد یافته است. متوسط رشد پنج‌ساله این معافیت نیز معادل ۳۷٪ بوده که نزدیک متوسط تورم این سال‌هاست. پیش‌بینی می‌شود افزایش سه برابری معافیت مشاغل در مقایسه با افزایش معافیت مشاغل متناسب با تورم، موجب کاهش ۴۸ هزار میلیارد تومانی درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۵ خواهد شد.^۲ بنابراین با توجه به افزایش قابل توجه معافیت مشاغل در قانون بودجه سال ۱۴۰۳، پیشنهاد می‌شود افزایش معافیت پایه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، متناسب با تورم صورت پذیرد.

دیگر معافیتی که در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ به آن پرداخته شده است، معافیت مجموع حقوق و دستمزد است. متوسط رشد معافیت مجموع حقوق و دستمزد در پنج سال اخیر معادل ۴۱٪ بوده که متناسب با متوسط تورم این سال‌هاست. بنابراین افزایش ۱۰۰ درصدی آن در سال ۱۴۰۴ موجب کاهش درآمدهای مالیاتی خواهد شد. البته از سوی دیگر میزان افزایش حقوق و دستمزد در نظر گرفته شده برای کارکنان دولت کمتر از تورم بوده است و نباید به‌نحوی برنامه‌ریزی کرد که به‌عنوان یک سیاست دائمی هر ساله قدرت خرید کارکنان دولت کاهش یابد.

- **عملیاتی‌سازی مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی:** یکی دیگر از موارد مورد اشاره در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، «عملیاتی‌سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه به‌ویژه بر رفتارهای سوداگرانه» است. مالیات فقط ابزار درآمدزایی دولت نیست، بلکه یک ابزار تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری است. این مهم در بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه هفتم و بند «پ» ماده (۲۷) قانون برنامه هفتم نیز مورد توجه قرار گرفته است.

۱. برآورد می‌شود در پایان سال جاری نسبت مذکور به حدود ۵۰۶ درصد برسد.

۲. پیش‌بینی عملکرد مالیات بر درآمد مشاغل با توجه به پیش‌بینی رشد اسمی تولید ناخالص داخلی و مالیات خوداظهاری شده مشاغل کشور در سال‌های گذشته برای دو مقدار متفاوت معافیت پایه (افزایش سه برابری معافیت پایه و افزایش معافیت پایه متناسب با تورم انتظاری) محاسبه شده است. شایان ذکر است تغییرات معافیت مالیات بر درآمد مشاغل، اثر خود را با یک سال تأخیر و در عملکرد درآمدهای مالیاتی سال ۱۴۰۵ نشان خواهد داد. چراکه رسیدگی به اظهارنامه‌های مالیاتی مشاغل و وصول مالیات مربوطه، در سال بعدی رخ می‌دهد.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

لازمه افزایش درآمدهای مالیاتی، سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی است. از مهم‌ترین اولویت‌های هوشمندسازی، اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است. در صورت تحقق، این مهم موجب افزایش کارایی و بهبود عدالت مالیاتی خواهد شد و تمکین مالیاتی را ارتقا می‌بخشد. در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، نیز به «لزوم جایگزینی سازوکارهای سیستمی و هوشمند به جای تشخیص مبتنی بر نظر ممیزین مالیاتی» اشاره شده است.

همچنین طبق بند «ر» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۳، متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان لشکری و کشوری و صندوق فولاد از محل منابع حاصل از افزایش یک واحد درصد مالیات بر ارزش افزوده تأمین شده است. با توجه به استمرار هزینه‌های ناشی از متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان در سال ۱۴۰۴ و همچنین ضرورت اجرای گام دوم آن در این سال براساس قانون برنامه هفتم پیشرفت لازم است افزایش یک واحد درصدی مالیات بر ارزش افزوده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیز ذکر شده و در مورد شیوه تأمین مالی گام دوم متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان نیز برنامه‌ریزی شود.

در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، به‌منظور حمایت از اقشار متوسط جامعه، معافیت پایه مشاغل سه برابر و معافیت پایه حقوق و دستمزد به دو برابر مقدار مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است. با توجه به افزایش قابل توجه معافیت‌های پایه مذکور در سال‌های اخیر، انتظار می‌رود اکثریت مشاغل معاف از مالیات باشند و این سیاست موجب کاهش فشار مالیاتی بر آنها نشود. این در حالی است که پیش‌بینی می‌شود صرفاً افزایش معافیت پایه مشاغل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، موجب کاهش درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی در سال ۱۴۰۵ شود. سیاستگذار باید تصمیم بگیرد که افزایش درصد مشاغل معاف از مالیات یا با مالیات سالیانه کمتر از ۵ میلیون تومان از ۷۷ درصد به ۸۹ درصد به‌زای از دست رفتن درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۱۴۰۵ در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور است یا خیر؟

۱. مقدمه

هر سال پیش از تهیه و تدوین لایحه بودجه و ارسال آن توسط دولت به مجلس شورای اسلامی، بخشنامه تهیه و تنظیم لایحه قانون بودجه تهیه و منتشر می‌شود. در بخشنامه بودجه، اهم رویکردهای اصلی بودجه‌ریزی و راهبردهای کلان در لایحه بودجه سال آتی ذکر شده و دستگاه‌های مربوطه، ملزم به ارائه پیشنهادها و مستندات خود متناسب با بخشنامه بودجه به جهت تدوین لایحه بودجه می‌شوند. در حوزه مالیات، به‌نظر می‌رسد رویکرد اصلی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، کاهش فشار مالیاتی بر اقشار متوسط در کنار افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی است. طبق بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه هفتم پیشرفت، تحول نظام مالیاتی باید به سمت تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین بودجه جاری دولت باشد [۱]. همچنین مطابق ماده (۲۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی باید در پایان سال‌های برنامه به ده درصد (۱۰٪) افزایش یابد [۲]. برای دستیابی به این مهم، افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است [۳]. البته این مهم بدون انجام اقداماتی از جمله سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی، هوشمندسازی نظام مالیاتی و سامان‌دهی معافیت‌های مالیاتی میسر نخواهد شد. از سوی دیگر به‌منظور حمایت از اقشار متوسط جامعه، در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، افزایش دو برابری معافیت مالیاتی بر مجموع حقوق و دستمزد و سه برابری معافیت مالیاتی مشاغل پیش‌بینی شده است. در رابطه با افزایش سه برابری معافیت مالیاتی مشاغل سیاستگذار باید تصمیم بگیرد که افزایش درصد مشاغل معاف از مالیات از ۷۷ درصد به ۸۹ درصد به‌زای از دست رفتن درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۱۴۰۵ در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور است یا خیر. الزامات لازم به‌منظور افزایش درآمدهای مالیاتی بدون فشار بر عموم مردم در ادامه گزارش مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین به‌منظور تقویت نقش

تنظیم‌گری مالیات در اقتصاد، در صورت تصویب قانون مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی در مجلس شورای اسلامی، لازم است هر چه سریع‌تر زیرساخت‌های لازم به منظور عملیاتی‌سازی این پایه مالیاتی در طی سال ۱۴۰۴ مهیا شود. در ادامه، اهم رویکردهای مالیاتی بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ به تفکیک چهار محور حمایت از اقشار متوسط، افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی، هوشمندسازی نظام مالیاتی و عملیاتی‌سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲. حمایت از اقشار متوسط

به منظور حمایت از اقشار متوسط جامعه، در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، افزایش دو برابری معافیت مالیاتی بر مجموع حقوق و دستمزد و سه برابری معافیت مالی مشاغل پیش‌بینی شده است. شایان ذکر است معافیت مشاغل در قانون بودجه ۱۴۰۳، ۱۱۱٪ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲ رشد یافته است. همچنین در صورتی که صاحبان مشاغل از پایانه فروشگاهی موضوع ماده (۱) قانون پایه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان استفاده کنند، معافیت سالیانه آنها به سه برابر معافیت سالیانه مصوب در قانون بودجه ۱۴۰۲ افزایش می‌یابد [۴]. جدول ۱ معافیت پایه مشاغل و حقوق و دستمزد در سال‌های اخیر را نشان می‌دهد.

جدول ۱. معافیت پایه مشاغل (موضوع ماده ۱۰۱) و معافیت پایه حقوق و دستمزد (موضوع ماده ۸۴) در سال‌های اخیر

سال	معافیت پایه مشاغل (ریال)	درصد رشد	معافیت پایه حقوق و دستمزد (ریال)	درصد رشد
۱۴۰۰	۳۶۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۲۵	۴۸۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۳۳
۱۴۰۱	۳۹۶.۰۰۰.۰۰۰	٪۱۰	۶۷۲.۰۰۰.۰۰۰	٪۴۰
۱۴۰۲	۴۷۵.۰۰۰.۰۰۰	٪۲۰	۱.۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۷۹
۱۴۰۳	۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۱۱۱	۱.۴۴۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۲۰
۱۴۰۴ (طبق بخشنامه بودجه)	۳.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۲۰۰	۲.۸۸۰.۰۰۰.۰۰۰	٪۱۰۰
متوسط رشد سالیانه پنج سال اخیر (۱۳۹۹-۱۴۰۳)		٪۳۷		٪۴۱

مأخذ: قوانین بودجه سنواتی.

تغییرات معافیت مالیات بر درآمد مشاغل، اثر خود را با یک سال تأخیر و در عملکرد درآمدهای مالیاتی سال ۱۴۰۵ نشان خواهد داد. چراکه رسیدگی به اظهارنامه‌های مالیاتی مشاغل و وصول مالیات مربوطه، در سال بعدی رخ می‌دهد. جدول ۲ پیش‌بینی عملکرد مالیات بر درآمد مشاغل در سال ۱۴۰۵ به تفکیک افزایش سه برابری و افزایش متناسب با تورم معافیت پایه مشاغل در لایحه بودجه ۱۴۰۴ را نشان می‌دهد. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود افزایش سه برابری معافیت مشاغل در مقایسه با افزایش معافیت مشاغل متناسب با تورم انتظاری، موجب کاهش ۴۸ هزار میلیارد تومانی درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۵ خواهد شد. بنابراین با توجه به افزایش قابل توجه معافیت مشاغل در قانون بودجه ۱۴۰۳، پیشنهاد می‌شود افزایش معافیت پایه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، متناسب با تورم صورت پذیرد.

۱. معافیت سالیانه مشاغل در قانون بودجه سال ۱۴۰۳، معادل سالیانه ۱۰۰۰ میلیون ریال تعیین شده است. طبق قانون بودجه، در صورت استفاده صاحبان مشاغل از پایانه فروشگاهی موضوع ماده (۱) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان، این معافیت پایه به ۱۴۴۰ میلیون ریال در سال افزایش می‌یابد.

جدول ۲. پیش‌بینی عملکرد مالیات بر درآمد مشاغل در سال‌های آتی با توجه به بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴

سال	درآمد مالیاتی مشاغل (هزار میلیارد تومان)	درصد رشد نسبت به سال قبل
۱۴۰۳	۷۹۰٫۷	۵۴٪
۱۴۰۴	۱۱۱۰٫۷	۴۰٪
۱۴۰۵	۱۰۰۰٫۹	افزایش ۳ برابری معافیت
۱۴۰۵	۱۴۹۰٫۲	افزایش معافیت معادل تورم

مأخذ: درآمد مالیاتی مشاغل در سال ۱۴۰۳، مطابق قانون بودجه سال ۱۴۰۳ است و در سایر سال‌ها، پیش‌بینی عملکرد با توجه به معافیت پایه، پیش‌بینی رشد اسمی تولید ناخالص داخلی و مالیات خوداظهاری شده مشاغل کشور در سال‌های گذشته محاسبه شده است. درصد رشد مالیات مشاغل در سال ۱۴۰۳ نسبت به عملکرد سال ۱۴۰۲ محاسبه شده است.

به جهت تحقق اهداف ناظر به اعطای هر معافیت مالیاتی (در اینجا، حمایت از اقشار متوسط) لازم است وضعیت فعلی و محل اصابت معافیت با توجه به اطلاعات آماری مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به مالیات خوداظهاری شده توسط مشاغل در سال‌های گذشته و پیش‌بینی رشد اسمی تولید ناخالص داخلی، برآورد می‌شود حدود ۷۷٪ مشاغل در سال ۱۴۰۳، معاف از مالیات باشند و یا مالیات سالیانه آنها کمتر از پنج میلیون تومان باشد. افزایش سه برابری معافیت پایه مشاغل موجب افزایش این نسبت به ۸۹٫۶٪ می‌شود، در حالی که در صورت افزایش معافیت پایه متناسب با تورم انتظاری، این نسبت به ۷۷٫۶٪ خواهد رسید. در مجموع سیاستگذار باید تصمیم بگیرد که افزایش درصد مشاغل معاف از مالیات یا با مالیات سالیانه کمتر از ۵ میلیون تومان از ۷۷ درصد به ۸۹ درصد به‌زای از دست رفتن درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۱۴۰۵ در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور است یا خیر.

جدول ۳. توزیع برآوردی مشاغل در سال ۱۴۰۳ و سال ۱۴۰۴ بر مبنای دو سنار: افزایش سه برابری معافیت پایه و افزایش معافیت پایه متناسب با تورم

درصد برآوردی از مشاغل بر مبنای عملکرد سال‌های گذشته	مالیات پرداختی (اعداد به قیمت ثابت سال ۱۴۰۳ در نظر گرفته شده‌اند)	
	۱۴۰۳	۱۴۰۴
افزایش ۳ برابری معافیت	صفر	۷۱٪
افزایش معافیت معادل تورم	صفر تا ۵ میلیون تومان	۲٪
	مازاد بر ۵ میلیون تومان	۲۳٪

مأخذ: یافته‌های پژوهش با توجه به معافیت پایه، پیش‌بینی رشد اسمی تولید ناخالص داخلی و مالیات خوداظهاری شده مشاغل کشور در سال‌های گذشته.

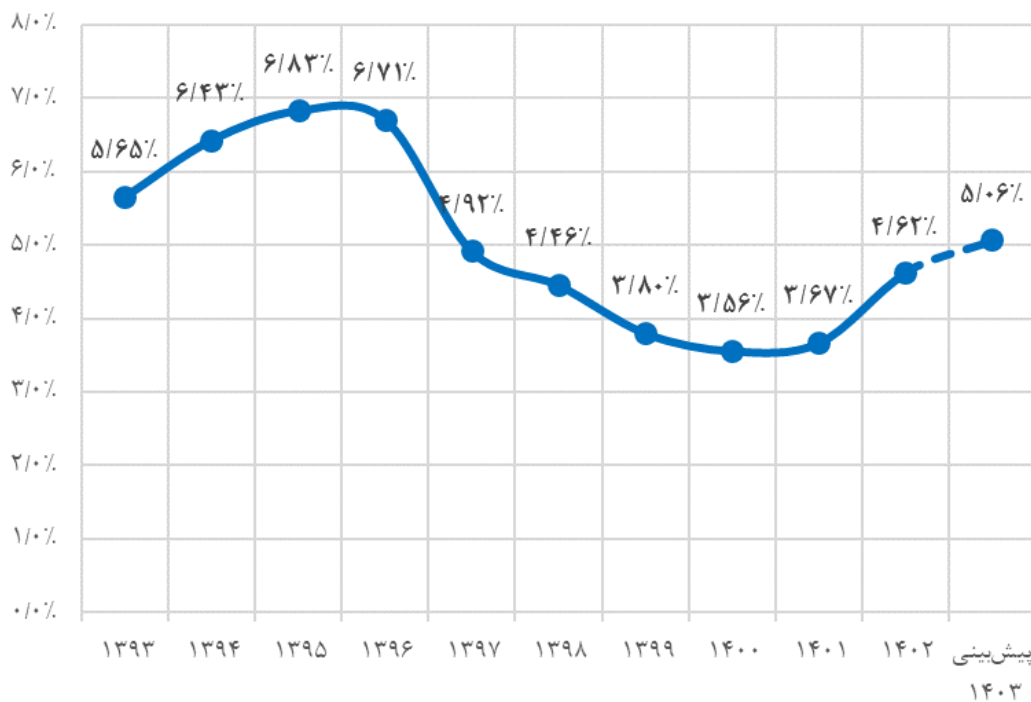
دیگر معافیتی که در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ به آن پرداخته شده، معافیت مجموع حقوق و دستمزد است. معافیت پایه حقوق و دستمزد (موضوع ماده ۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم) نیز در سال ۱۴۰۲، ۷۹٪ نسبت به سال گذشته رشد داشته است. متوسط رشد معافیت مجموع حقوق و دستمزد در پنج سال اخیر معادل ۴۱٪ بوده که متناسب با متوسط تورم این سال‌ها است. بنابراین افزایش ۱۰۰ درصدی آن در سال ۱۴۰۴ موجب کاهش درآمدهای مالیاتی خواهد شد. البته از سوی دیگر میزان افزایش حقوق و دستمزد در نظر گرفته شده برای کارکنان دولت کمتر از تورم بوده است و نباید به نحوی برنامه‌ریزی کرد که به‌عنوان یک سیاست دائمی هر ساله قدرت خرید کارکنان دولت کاهش یابد. تصمیم‌گیری در مورد این بخش لازم است در هماهنگی با سیاست جبران حقوق و دستمزد کارکنان صورت پذیرد.

۳. افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی

در راستای اجرای بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه هفتم پیشرفت و همچنین اجرای ماده (۲۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت در خصوص افزایش نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی به ۱۰ درصد و تأمین ۸۰ درصد اعتبارات هزینه‌ای از محل درآمدهای مالیاتی، لازم است مالیات به منبع اصلی تأمین بودجه جاری دولت تبدیل شود. برای این مهم در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی برای سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است. شایان ذکر است نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۲، ۴۶۲٪ بوده است و پیش‌بینی می‌شود در صورت تحقق کامل درآمدهای مالیاتی مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۳، در پایان سال جاری این نسبت به ۵۰۶٪ برسد. شکل زیر وضعیت نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی را برای ۱۰ سال اخیر نشان می‌دهد.

شکل ۱. نمودار نسبت عملکرد درآمدهای مالیاتی و گمرکی به تولید ناخالص داخلی

مأخذ: گزارش عملکرد مالی دولت و مرکز آمار.

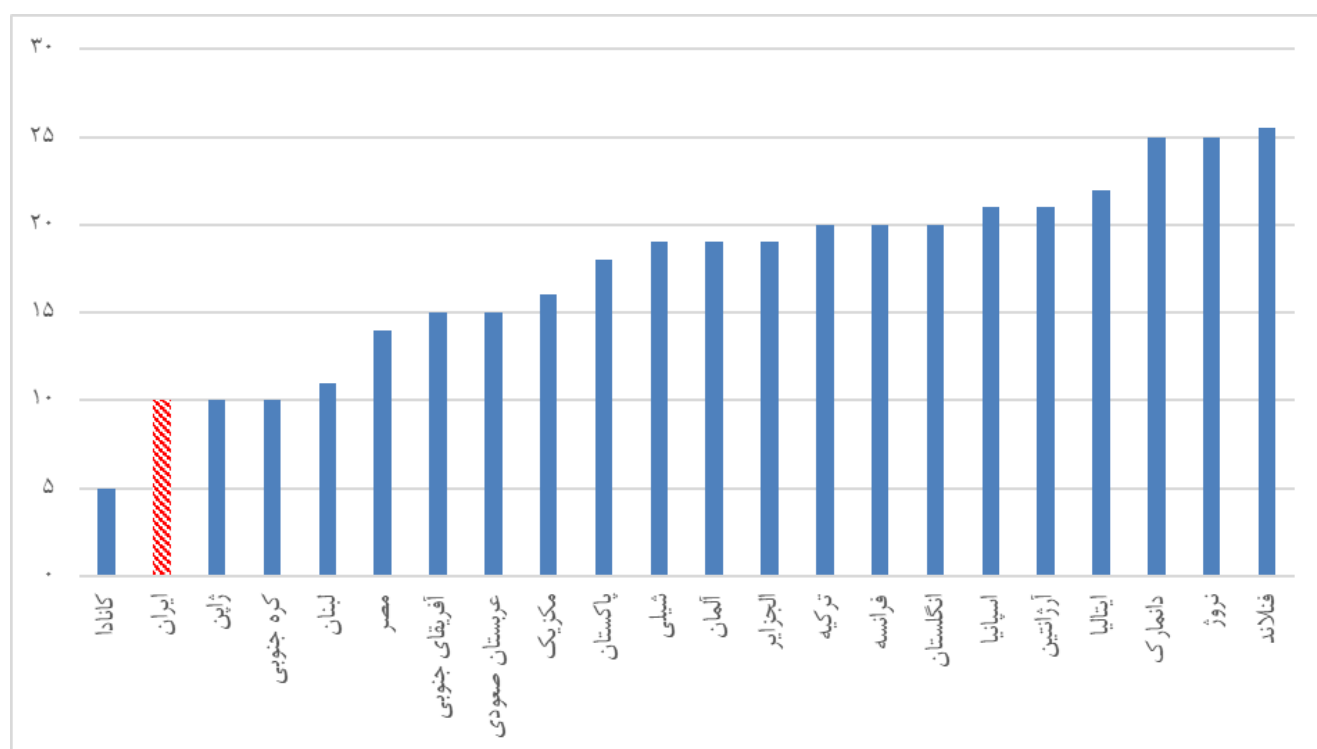
با توجه به پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۴، پیش‌بینی می‌شود به منظور افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۴، لازم است مجموع درآمدهای مالیاتی و گمرکی به ۲۱۳۵ هزار میلیارد تومان افزایش یابد. این افزایش، معادل رشد ۵۶٫۵٪ درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۴ است. اگر صرفاً درآمدهای مالیاتی غیر از گمرک را مدنظر قرار دهیم، این عدد به ۱،۹۱۲ هزار میلیارد تومان خواهد رسید. لازمه افزایش درآمدهای مالیاتی سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی، کاهش فرار مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی است و باید سیاستگذار از بین گزینه‌های در دسترس با توجه به آثار جانبی، فرصت‌زمانی و توان اجرایی اولویت‌بندی کند تا به هدف در نظر گرفته شده در برنامه هفتم پیشرفت در برش اول آن نائل شود. قطعاً یکی از مهم‌ترین اولویت‌های این حوزه اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان است. برای این منظور لازم است نظام مالیاتی از رویکرد ممیزمحور و مبتنی بر اظهارنامه مؤدیان، به رویکرد مالیات‌ستانی مبتنی بر شفافیت تعاملات اقتصادی و تحلیل اطلاعات و تهیه اظهارنامه پیش‌فرض حرکت کند. در ادامه این گزارش، اقدامات لازم به منظور هوشمندسازی نظام مالیاتی مورد بحث قرار گرفته است.

همچنین لازم است معافیت‌های مالیاتی فعلی سامان‌دهی شده و در جهت اجرای بند «پ» ماده (۲۷) قانون برنامه هفتم، معافیت‌های غیر ضرور حذف و معافیت‌های ضروری بازطراحی شوند. طبق قانون برنامه هفتم پیشرفت، دولت مکلف است ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن قانون برنامه هفتم پیشرفت، لوایح قانونی مورد نیاز برای کاهش تخفیفات، اعتبار مالیاتی، نرخ صفر، معافیت یا بخشودگی و ترجیحات مالیاتی و گمرکی را به منظور جذابیت‌زدایی از فعالیت‌های غیرمولد، سامان‌دهی معافیت‌های غیر ضرور و تقویت معافیت‌های منجر به رشد تولید، تنظیم و ارائه کند. این مهم در لایحه «اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم» تعبیه شده و نیازمند پیگیری برای تصویب آن لایحه در مجلس است. شایان ذکر است افزایش سه برابری معافیت مشاغل و افزایش دو برابر معافیت حقوق و دستمزد موجب کاهش قابل توجه درآمدهای مالیاتی در سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ خواهد شد که دستیابی به افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی را دشوارتر خواهد کرد.

همچنین طبق بند «ر» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۳، متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان لشکری و کشوری و صندوق فولاد از محل منابع حاصل از افزایش یک واحد درصد مالیات بر ارزش افزوده تأمین شده است. با توجه به استمرار هزینه‌های ناشی از متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان در سال ۱۴۰۴ و همچنین ضرورت اجرای گام دوم آن در این سال براساس قانون برنامه هفتم پیشرفت لازم است افزایش یک واحد درصدی مالیات بر ارزش افزوده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیز ذکر شود و در مورد شیوه تأمین مالی گام دوم متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان نیز برنامه‌ریزی شود. شکل ۲ نرخ مالیات بر ارزش افزوده کشور را با سایر کشورها مقایسه می‌کند. بررسی کشورهای مجری نظام مالیات بر ارزش افزوده نشان از آن دارد که نرخ مالیات بر ارزش افزوده در ایران از بسیاری از کشورهای همسایه نیز کمتر بوده و همچنین اختلاف معناداری با متوسط کشورهای OECD دارد.

شکل ۲. نمودار نرخ استاندارد مالیات بر ارزش افزوده

مآخذ: Global Vat Compliance و یافته‌های پژوهش.

شایان ذکر است مالیات بر ارزش افزوده در مقایسه با سایر روش‌های تأمین مالی کسری بودجه دولت، کمترین آثار اختلالی را در نظام اقتصادی کشور خواهد داشت. علاوه بر این در صورتی که مالیات بر ارزش افزوده از طریق سامانه مؤدیان اجرایی شود و تخصیص اعتبار مالیاتی آن به موقع صورت گیرد، تولیدکنندگان می‌توانند مالیات بر ارزش افزوده پرداختی خود را مسترد کنند. این امر موجب می‌شود بار مالی این پایه مالیاتی بر عهده مصرف‌کننده نهایی (و نه تولیدکننده) قرار گیرد. شایان ذکر است با توجه به تصویب قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و صدور اظهارنامه پیش‌فرض مالیات بر ارزش افزوده در فصول ابتدایی سال جاری [۵]، امید است در سال آتی نیز این پایه مالیاتی از طریق سامانه مؤدیان اجرایی شود. علاوه بر این سازوکارهای تشویقی نیز در قانون مالیات بر ارزش افزوده برای صادرات در نظر گرفته شده، به نحوی که کالاهای صادراتی مشمول مالیات به نرخ صفر هستند.

شایان ذکر است که دامنه معافیت‌های کالا و خدمات در قانون مالیات بر ارزش افزوده کشور بسیار گسترده است که همین امر منجر به کاهش آثار ناشی از افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده بر وضعیت معیشت جامعه می‌شود. با وجود معافیت کالاهای اساسی و بسیاری از خدمات ضروری مورد نیاز مردم در قانون مالیات بر ارزش افزوده، بخش قابل توجهی از اثری که این سیاست می‌تواند بر معیشت اقشار ضعیف جامعه داشته باشد خنثی می‌شود. مطابق تحقیق صورت گرفته و براساس وزن‌های سبد کالا و خدمات مصرفی خانوار شهری بانک مرکزی، **نزدیک به ۷۱ درصد از کالا و خدمات مصرفی مردم معاف از مالیات بر ارزش افزوده هستند.** شایان ذکر است طبق سبد هزینه بانک مرکزی، این نسبت در خصوص خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها به ۸۴ درصد افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر **مالیات بر ارزش افزوده در ایران به کالاهای اساسی و مواد غذایی (مایحتاج اصلی مردم) اصابت نمی‌کند، بنابراین افزایش یک واحد درصدی این مالیات، معیشت گروه‌های کم‌درآمد را به خطر نمی‌اندازد.** جدول زیر سهم اقلام معاف و مشمول مالیات بر ارزش افزوده را از سبد شاخص قیمت مصرف‌کننده خانوار شهری (مطابق سبد بانک مرکزی) براساس سال پایه ۱۳۹۵ نشان می‌دهد.

جدول ۴. سهم کالا و خدمات مشمول مالیات بر ارزش افزوده از کل سبد کالا و خدمات مصرفی مبتنی بر سبد شاخص قیمت مصرف‌کننده مناطق شهری بانک مرکزی در سال ۱۳۹۵

نرخ مالیات بر ارزش افزوده	سهم از سبد CPI بانک مرکزی (۱۳۹۵)
معاف از مالیات ^۱	۷۱.۲٪
مشمول به نرخ ۹ درصد	۲۴.۶٪
سایر ^۲	۴.۲٪
مجموع	۱۰۰٪

مآخذ: سبد شاخص قیمت مصرف‌کننده بانک مرکزی (۱۳۹۵) و یافته‌های پژوهش.

علاوه بر این، طبق ماده (۴۵) قانون مالیات بر ارزش افزوده^۳ مصوب سال ۱۴۰۰، به منظور جبران مالیات بر ارزش افزوده دریافتی از افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی، دولت موظف است از محل منابع حاصل از این مالیات، کمک‌های پرداختی به این افراد را حداقل معادل نرخ مالیات بر ارزش افزوده افزایش دهد و به افراد مذکور پرداخت نماید. همچنین نهادهای حمایتی مکلفند نسبت به شناسایی سایر اشخاص

۱. برخی از کالا و خدمات که عضو موارد معاف از مالیات بر ارزش افزوده (کالا و خدمات ذکر شده در ماده (۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مصوب ۱۴۰۰) نیستند، ولی مالیاتی نیز بابت خرید یا مصرف آنها اخذ نمی‌شود (مانند تولیدات داخلی خانوار، پرداخت‌های ضمنی مانند اجاره مسکن و ...). نیز در دسته معاف از مالیات لحاظ شده‌اند.
 ۲. مشتمل بر کالا و خدماتی که مشمول مالیات بر کالای خاص می‌شوند، مانند گاز طبیعی، سیگار، نوشابه و کالاهای آسیب‌رسان به سلامت و ...
 ۳. ماده (۴۵) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰ - دولت موظف است از محل منابع حاصل از مالیات دریافتی سهم خود موضوع ماده (۷) این قانون، سالیانه مجموع کمک‌های نقدی پرداختی به هر فرد تحت پوشش نهادهای حمایتی را علاوه بر سایر افزایش‌های سنواتی، حداقل معادل نرخ مالیات بر ارزش افزوده افزایش داده و به منظور جبران مالیات دریافتی به افراد مذکور پرداخت نماید. نهادهای حمایتی مذکور مکلفند نسبت به شناسایی اشخاص نیازمندی که تحت پوشش نیستند، اقدام و آنها را مشمول دریافت افزایش مذکور نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده شامل چگونگی شناسایی اشخاص نیازمند و نحوه حمایت از آنها حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره) تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

نیازمندی که تحت پوشش نیستند اقدام نمایند تا این اشخاص نیز مشمول این افزایش درآمد قرار گیرند [۶]. آیین‌نامه این ماده قانونی در اسفند ماه ۱۴۰۱ ابلاغ شده است و طبق آن، سه دهک پایین از جمعیت کشور می‌توانند به منظور برخورداری از افزایش درآمد ذکر شده در این حکم، درخواست نمایند.

شایان ذکر است افزایش قیمت ناشی از این سیاست تنها یک بار رخ داده و این سیاست موجب افزایش مستمر قیمت نمی‌شود. این در حالی است که درآمدهای حاصل از این سیاست پایدار بوده و در صورتی که این حکم موجب کاهش ناترازی بودجه و جلوگیری از پولی‌شدن کسری بودجه دولت شود، انتظار می‌رود در بلندمدت شاهد کاهش تورم در مقایسه با شرایط عدم اجرای این سیاست باشیم. لذا برای پرهیز از تورم و فشار آن بر اقشار ضعیف جامعه، در کنار کاهش هزینه‌های دولت و سایر راهکارهای افزایش درآمد دولت، پیشنهاد می‌شود سیاست افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده در دستور کار قرار گیرد.

۴. هوشمندسازی نظام مالیاتی

لازم است نظام مالیاتی از رویکرد ممیز محور و مبتنی بر اظهارنامه مؤدیان، به رویکرد مالیات‌ستانی مبتنی بر شفافیت تعاملات اقتصادی و تحلیل اطلاعات حرکت کند. در صورت تحقق، این مهم موجب افزایش کارایی، کاهش ممیز محوری، کاهش تکالیف مؤدیان و افزایش عدالت مالیاتی خواهد شد. در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، به «لزوم جایگزینی سازوکارهای سیستمی و هوشمند به جای تشخیص مبتنی بر نظر ممیزین مالیاتی» اشاره شده است. برای این منظور لازم است اقدامات زیر صورت پذیرد:

- اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و تلاش برای اتصال همه فعالان اقتصادی به سامانه مؤدیان حداکثر تا پایان سال ۱۴۰۳ به موجب قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان.
- مالیات‌ستانی داده‌محور و تکمیل سامانه‌های اطلاعاتی در تعامل با دستگاه‌های دیگر از جمله سامانه املاک و اسکان جهت اجرای مالیات بر خانه‌های خالی.
- اختصاص کارپوشه الکترونیک به هر ایرانی برای فعالیت‌های اقتصادی، معاملات و پرداخت مالیات.
- اجرای بستر اجرایی مالیات بر سوداگری و بستر مالیات بر مجموع درآمد و صدور صورت حساب الکترونیک برای معاملات اشخاص غیر تجاری توسط اشخاص ثالث از قبیل دفاتر اسناد رسمی، مراکز تعویض پلاک، تلافروشی‌ها و صرافی‌ها با هدف ایجاد اظهارنامه پیش فرض.
- حسابرسی مبتنی بر ریسک از طریق استقرار حسابرسی مبتنی بر ریسک برای اظهارنامه‌های مالیاتی.

۵. عملیاتی‌سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه

یکی از موارد مورد اشاره در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، «عملیاتی‌سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه به‌ویژه بر رفتارهای سوداگرانه» است. مالیات فقط ابزار درآمدزایی دولت نیست، بلکه یک ابزار تنظیم‌گری و سیاستگذاری است. این مهم در بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه هفتم پیشرفت نیز مورد توجه قرار گرفته است. بند «پ» ماده (۲۷) قانون برنامه هفتم نیز به «جذابیت‌زدایی از فعالیت‌های غیرمولد اشاره دارد». مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی می‌تواند از طریق کاهش جذابیت فعالیت‌های سوداگرانه و غیرمولد در اقتصاد، موجب هدایت سرمایه به سمت فعالیت تولیدی و در نهایت کمک به رونق تولید شود. همچنین این پایه مالیاتی با کاهش عواید ناشی از سوداگری، موجب کاهش تقاضای سوداگری شده و از این طریق می‌تواند موجب آرامش در بازارهای دارایی بشود. برای تحقق اهداف بیان شده لازم است دولت پیگیری تصویب و اجرای طرح مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی را در اولویت قرار دهد. در صورت تصویب قانون مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی در مجلس شورای اسلامی، لازم است هر چه سریع‌تر زیرساخت‌های لازم به‌منظور عملیاتی‌سازی این پایه مالیاتی در طی سال ۱۴۰۴ مهیا شود.

۶. جمع‌بندی و پیشنهادها

درآمدهای مالیاتی از مهم‌ترین منابع درآمدی دولت در بودجه سالیانه کشور است. در ایران علاوه بر درآمدهای مالیاتی بخش قابل توجهی از درآمدهای دولت به واسطه فروش نفت خام محقق می‌شود که متأسفانه اتکا به این منبع درآمدی با توجه به نوسانات شدید قیمت و همچنین تحریم‌پذیری آن یکی از چالش‌های اساسی در کشور محسوب می‌شود. لذا افزایش درآمدهای مالیاتی و در نتیجه کاهش اتکا به درآمدهای نفتی در بودجه سالیانه همواره از مهم‌ترین اولویت‌های کشور بوده است. به همین دلیل در بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت، به لزوم تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین مالی بودجه جاری دولت اشاره شده است. بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ نیز به لزوم افزایش یک واحد درصدی نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در راستای قانون برنامه هفتم پیشرفت اشاره کرده است. لازمه افزایش درآمدهای مالیاتی سامان‌دهی معافیت‌ها، اصلاح برخی نرخ‌های مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی از طریق هوشمندسازی نظام مالیاتی است. هوشمندسازی نظام مالیاتی و جایگزینی سازوکارهای سیستمی به جای تشخیص مبتنی بر نظر ممیزین مالیاتی نیز در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ مورد توجه قرار گرفته است. طبق بند «پ» ماده (۲۷) قانون برنامه هفتم پیشرفت، لازم است سامان‌دهی معافیت‌های مالیاتی نیز با اهتمام بیشتری در دستور کار دولت قرار گیرد. این مهم در لایحه «اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم» تعبیه شده و نیازمند پیگیری برای تصویب آن لایحه در مجلس است. یکی دیگر از روش‌های تحقق هدف در نظر گرفته شده برای برش سالیانه برنامه هفتم در حوزه مالیاتی، مالیات بر ارزش افزوده است. با توجه به معافیت گسترده سبد مصرفی خانوار، ایجاد بستر هوشمندسازی این مالیات در راستای رفع آسیب‌های اجرایی و در نظر گرفته شدن جبران مالیات بر ارزش افزوده پرداختی توسط دهک‌های پایین درآمدی طبق ماده (۴۵) قانون مالیات بر ارزش افزوده، این پایه مالیاتی از ظرفیت بالایی در این حوزه برخوردار است.

در بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، به منظور حمایت از اقشار متوسط جامعه، معافیت پایه مشاغل سه برابر و معافیت پایه حقوق و دستمزد به دو برابر مقدار مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است. با توجه به افزایش قابل توجه معافیت‌های پایه مذکور در سال‌های اخیر، انتظار می‌رود اکثریت مشاغل معاف از مالیات باشند و این سیاست موجب کاهش فشار مالیاتی بر آنها نشود. این در حالی است که پیش‌بینی می‌شود صرفاً افزایش سه برابری معافیت پایه مشاغل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، موجب کاهش درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی در سال ۱۴۰۵ در مقایسه با افزایش آن متناسب با تورم شود. سیاستگذار باید تصمیم بگیرد که افزایش درصد مشاغل معاف از مالیات یا با مالیات کمتر از ۵ میلیون تومان در سال از ۷۷ درصد به ۸۹ درصد به‌زای از دست رفتن درآمد ۴۸ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۱۴۰۵ در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور است یا خیر.

در بند «۴» سیاست‌های کلی برنامه هفتم پیشرفت، تقویت نقش هدایت و تنظیم‌گری مالیات در اقتصاد مورد توجه قرار گرفته است. در همین راستا، بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴، به «عملیاتی‌سازی پایه مالیات بر عایدی سرمایه به‌ویژه بر رفتارهای سوداگرانه» اشاره کرده است. در صورت تصویب قانون مالیات بر سوداگری و سفته‌بازی در مجلس شورای اسلامی، لازم است هرچه سریع‌تر زیرساخت‌های لازم به‌منظور عملیاتی‌سازی این پایه مالیاتی در طی سال ۱۴۰۴ مهیا شود.

منابع و مأخذ

- [۱] سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله هفتم.
- [۲] قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران.
- [۳] بخشنامه تهیه و تنظیم لایحه قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور.
- [۴] قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور.
- [۵] قانون تسهیل تکالیف مؤدیان جهت اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان.
- [۶] قانون مالیات بر ارزش افزوده، مصوب ۱۴۰۰.

گزیده سیاستی

بخشنامه بودجه ۱۴۰۴ به افزایش درآمد مالیاتی، هوشمندسازی و عملیاتی‌سازی مالیات بر سوداگری اشاره کرده است که در راستای سیاست‌های برنامه هفتم ارزیابی می‌شود. سیاستگذار با توجه به بار مالیاتی افزایش سه‌برابری معافیت مشاغل و در صدد بالابردن مشاغل معاف، باید درباره اولویت این سیاست تصمیم‌گیری کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان یاس‌داران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir